اسان جي ڏهاڙي جي ٻولي: ڌارين لفظن جي جاءِ تي نج سنڌي لفظن جو واهپو

ٻولي ڪنهن به لوڪ جي سڃاڻپ ۽ سڀيتا جو مکيه اهڃاڻ هوندي آهي. سنڌي ٻولي، جيڪا سنسار جي آڳاٽين ۽ شاهوڪار ٻولين مان هڪ آهي، پنهنجي اندر هزارين سالن جو اتهاس رکي ٿي. پر اڄڪلهه اسان پنهنجي ڏهاڙي جي ڳالهه ٻولهه، اخبارن، رسالن ۽ لکيتن ۾ اڻڄاڻائيءَ ۾ ڪيترائي ڌاريا، وڏيڪ ڪري اردو جا لفظ ڪم آڻڻ لڳا آهيون. جيتوڻيڪ ٻولين تي هڪٻئي جي ڇاپ پوي ٿي ۽ نوان لفظ ملڻ هڪ سياويڪ (قدرتي) ڳالهه آهي، پر پنهنجي ماءُ ٻوليءَ جي اصلوڪن لفظن کي وساري ڇڏڻ ٻوليءَ سان وڏي ڌاڌائي آهي.

اسان جي ٻوليءَ ۾ هر اڌمي، ويچار ۽ وٽ لاءِ ڌاڌا مٺڙا ۽ سندر لفظ ملن ٿا. جيڪڏهن اسان ٿورو ڌيان ڏيون ته پنهنجي ڏهاڙي جي ڪچهريءَ ۽ ڳالهه ٻولهه ۾ گهڻو ڪري ڪم ايندڙ ڌارين لفظن کي سولائيءَ سان نج سنڌي لفظن سان مٽائي سگهون ٿا.

هيٺ اهڙن ئي گهڻو ڳالهائجندڙ ڌارين لفظن جي ڀيٽ ڏني وئي آهي، جن جي جاءِ تي اسان اصلوڪا سنڌي لفظ ڪم آڻي سگهون ٿا:

مٽايل لفظن جي پٽي (چارٽ)

ڏهاڙي ۾ ڪتب ايندڙ ڌاريا/اردو لفظ	خالص سنڌي متبادل لفظ
تقريباً	لڳ ڀڳ / اٽڪل
قبل مسيح	عيسوي سن کان اڳ / مسيح کان اڳ
معلوم ٿين ٿيون	ڄاڻ پوي ٿي
دريافت	ڳولها / هٿ اچڻ
واقع آهن	موجود آهن / ملن ٿا
صوبن	پرڳڻن
عالمي	سڄي جڳ جو / جڳ-واپيل
بنا ڪنهن شڪ جي	بنا ڪنهن گمان جي / پڪ سان
مشتمل	ٻڌل / آڌاريل
اڪثر ڪري	گهڻو ڪري / گهڻي ڀاڱي
نسبتاً	ڀيٽ ۾ / ماپيڪاريءَ ۾
اشارو ڪري ٿي	ڏيکاري ٿي / ٻڌرو ڪري ٿي
صورت	روپ / شڪل
ممڪن	ٿي سگهي ٿو
تباهه	برباد / ناس
اندازو / قياس آرائي	ڪاٿو
خطو	پٽو / ڀاڱو
ظاهري طور تي	ڏسڻ ۾ / ٻڌري پٽ
ارتقا	اوسر
مناسب	جوڳي

ڏهاڙي ۾ ڪتب ايندڙ ڌاريا/اردو لفظ	خالص سنڌي متبادل لفظ
استعمال	واهپو / ڪم آڻڻ
فائدا	لاڀ
يقيناً	پڪ سان
پرورش	پالنا
اهم	مکيه / اتم
مختلف	الڳ الڳ / ڌار ڌار
فرق	وٿي / ڦير
منظم	سُٽرو / جڙيل
فراهم	مهيا / ڏيڻ
عظيم	وڏا / شاندار
نشاندهي	سڃاڻپ
ضرورت	گهرج
لازمي	پڪو / اٽر
مجسمو	مورتي / بت
مجموعي	مڙني / سموري
ناياب	اڻلڀ
بهترين	سٺي ۾ سٺا
معيار	درجو
اڪثريت	گهڻائي
تخليقيت	سرجڻهار پڻو
گنجائش	ماپو / جاءِ
منظر	ڏيک
مستطيل	چورس / ڊگهيون
مخصوص	ٺهرايل / خاص
تصديق	پڪ
دستاويز	لکيتون
تسلسل	لاڳاپو / سلسلو
حملو	ڪاهه
حملي آورن	ڪاهه ڪندڙن
مرندڙن	مارجي ويلن
واقعو	لقاءُ / ڪارنامو
عنصر	جزا / حصا

ٻوليءَ جي واڌاري لاءِ اسان جو ڀاڱو

مٿي ڏنل لفظن مان اسان سولائيءَ سان اهو ڪاٿو لڳائي سگهون ٿا ته اسان جي ٻوليءَ وٽ پنهنجي ويچارن کي پڌرو ڪرڻ لاءِ ڪيترا سندر ۽ ڀرپور لفظ ملن ٿا۔

اسان سڀني جي اها گهرج ۽ ڀهرين جوابداري آهي ته اسان پنهنجي ڏهاڙي جي ڳالهه ٻولهه، لکڻ پڙهڻ، ۽ وڏيڪ ڪري سماجي لاڳاپن وارن ماڱن (سوشل ميڊيا) تي سنڌي لکڻ وقت ڄاڻي واڻي انهن اصلوڪن لفظن جو واهپو ڪريون۔ ائين ڪرڻ سان نه رڳو اسان جي ٻوليءَ جي اوسر ٿيندي، پر اسان جون ايندڙ پيڙهيون به پنهنجي ماءُ ٻوليءَ جي اصل روپ جون ڄاڻو ٿي سگهنديون۔ اچو ته پنهنجي ٻوليءَ جي سواد کي بچايون ۽ نج لفظن کي ڏهاڙي جي جيون جو ڀاڱو بڻايون۔